2017-030

Archeologienota Oostrozebeke Papegaaistraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

10-5-2017

Titel: Archeologienota Oostrozebeke Papegaaistraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Projectcode bureauonderzoek: 2017C327

Intern projectnummer: 2017.030

Locatiegegevens: Oostrozebeke, Papegaaistraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 79027 en Y: 180787; X: 79145 en Y: 180884

Kadastergegevens: Afdeling 1, Sectie F, perceelnummers 211K en 210G (zie figuur 5)

Topgrafische kaart: zie figuur 3 en 4

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Martijn Vandevelde (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 10/05/2017

© Maarten Bracke, p/a Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 6

2. BUREAUONDERZOEK 7

2.1. HUIDIGE TOESTAND 7
2.2. GEPLANDE WERKEN 8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 9
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 9
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 11
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 14
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 14
2.4. HISTORISCHE SITUERING 17
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 24

3. SYNTHESE 25

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 25
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 25
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM 26
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 27
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 27

4. SAMENVATTING 29

5. BIBLIOGRAFIE 30

6. BIJLAGES 31

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Oostrozebeke Papegaaistraat, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de gemeente Oostrozebeke in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/
[2] http://www.geopunt.be/kaart
[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/
[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein bevindt zich aan de noordzijde van de Papegaaistraat te Oostrozebeke (West-Vlaanderen). De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 6069m². Het gaat om twee percelen. Een eerste zuidelijke perceel heeft een grootte van 2732m². Op dit terrein bevinden zich momenteel 4 gebouwen (een hoeve met stallingen). Deze hoeve en stallingen hebben een totale oppervlakte van 900m². Het tweede, noordelijke perceel, heeft een grootte van 3337m². Dit perceel is momenteel in gebruik als weiland.

Figuur 1 Huidige toestand op de orthofoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.2. Geplande werken

De geplande werken omvatten in eerste instantie enkele voorbereidende werken waaronder het slopen van de hoeve en de verschillende stallingen (in totaal 900m²).

Nadien zullen op het terrein 12 nieuwbouwwoningen gebouwd worden. Een noordwest-zuidoost georiënteerde wegenis zal de verbinding voorzien met de Papegaaistraat. In de noordoostelijke hoek is een kleine groenzone van 287m² voorzien. Uitgezonderd de groenzone zal het hele plangebied verstoord worden bij de geplande werken.

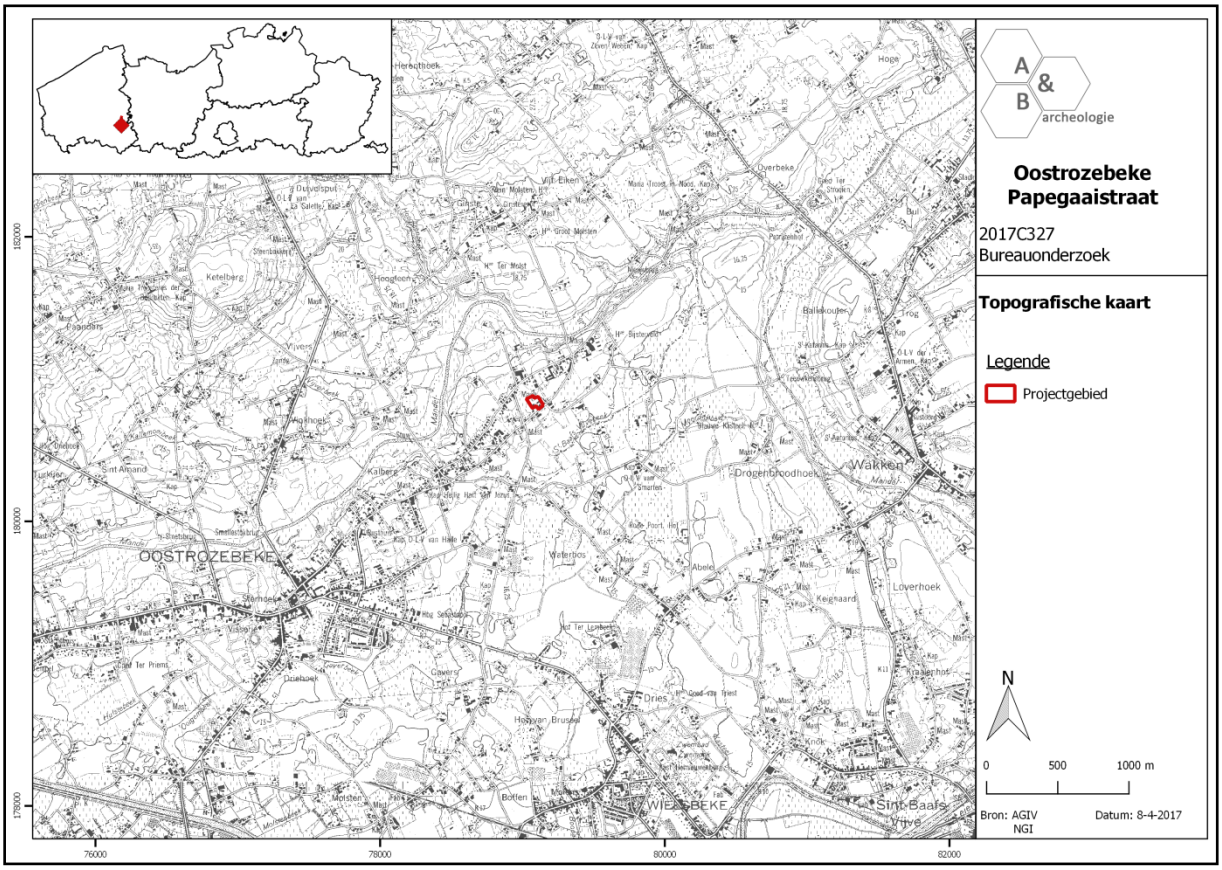
Figuur 2 Uitsnede uit het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

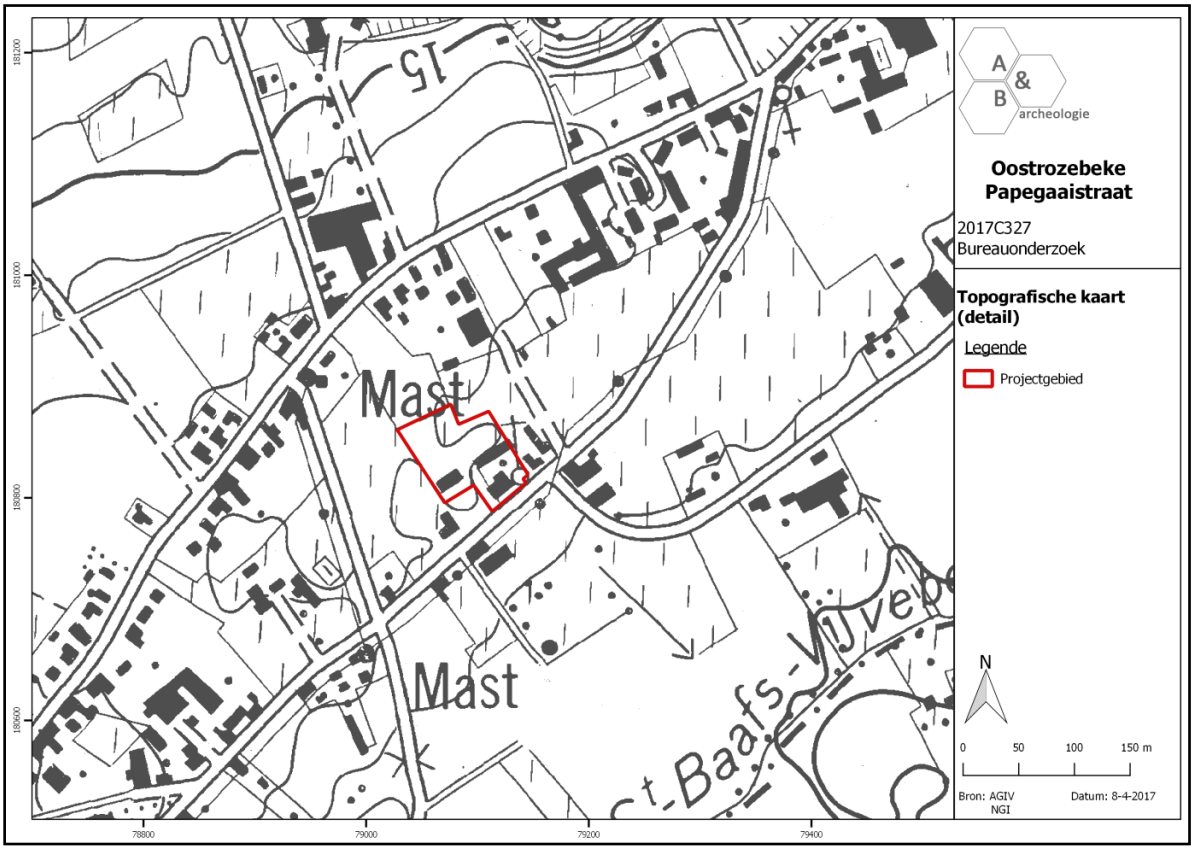
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Oostrozebeke. De gemeente Oostrozebeke ligt in de provincie West-Vlaanderen. In het noorden ligt de stad Tielt, in het westen Ingelmunster, in het oosten Wielsbeke en in het zuiden Harelbeke.

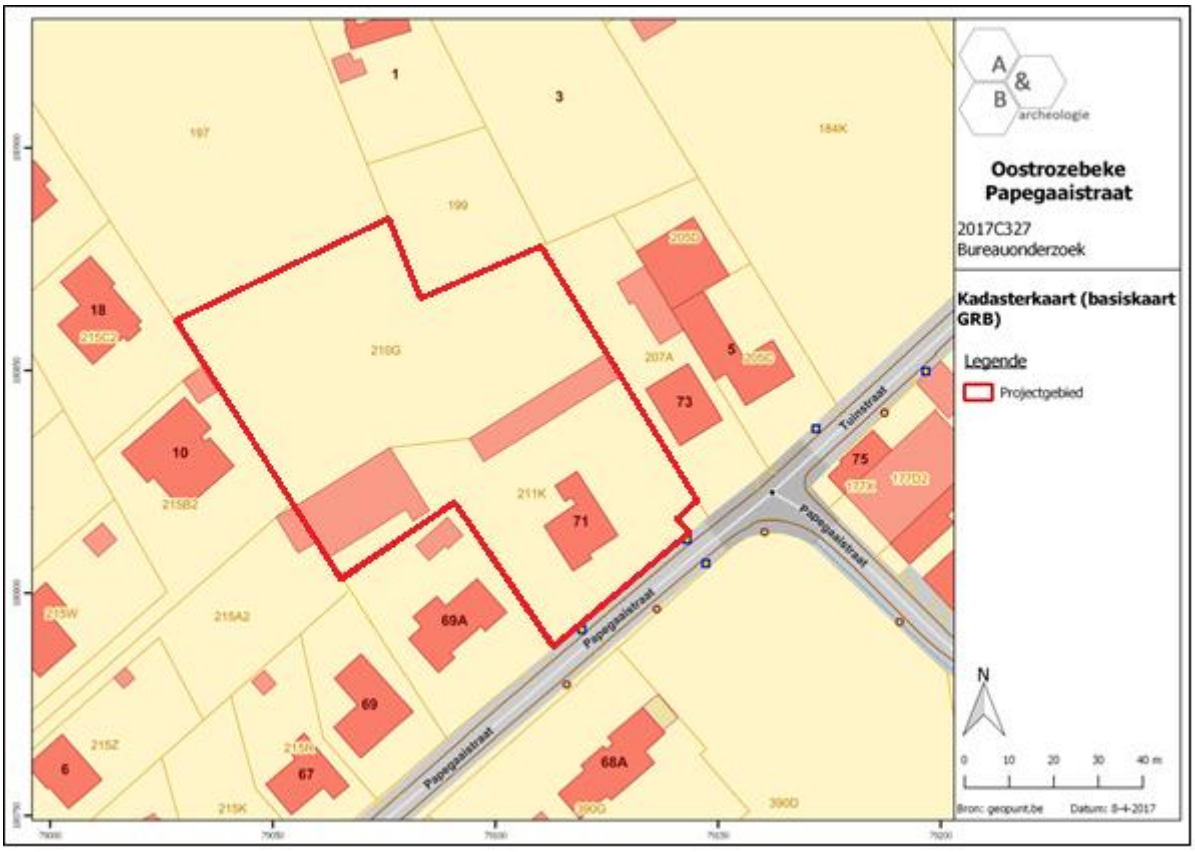
Het plangebied, gelegen aan de Papegaaistraat, bevindt zich twee kilometer ten noordoosten van het centrum van Oostrozebeke. Het terrein ligt aan de noordelijke kant van de Papegaaistraat. Twintig meter naar het oosten bevindt zich een splitsing. Op deze splitsing loopt de Papegaaistraat enerzijds over in de Tuinstraat, anderzijds neemt de Papegaaistraat een sterke bocht om verder te lopen naar het zuidoosten. Kadastraal gezien zijn de percelen terug te vinden onder Oostrozebeke, afdeling 1, sectie F, perceel nr. 211K en 210G.

Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

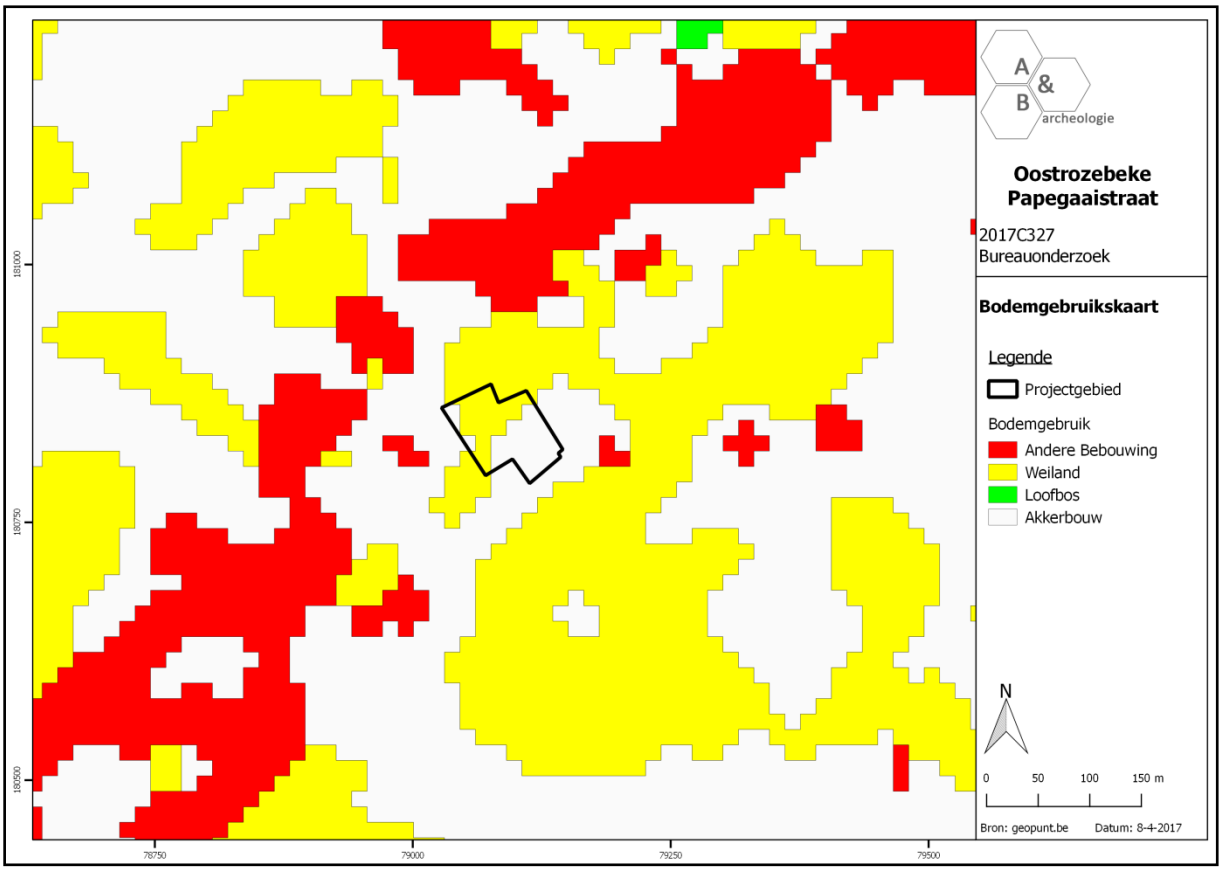

Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in twee types. De gele inkleuring, die aan de noordelijke zijde van het plangebied te vinden is, wijst op gronden die in gebruik zijn als weilanden. De rest van het terrein heeft een witte kleur, wat overeen komt met akkerbouw. In realiteit bevinden zich op deze plaats een hoeve met stallingen.

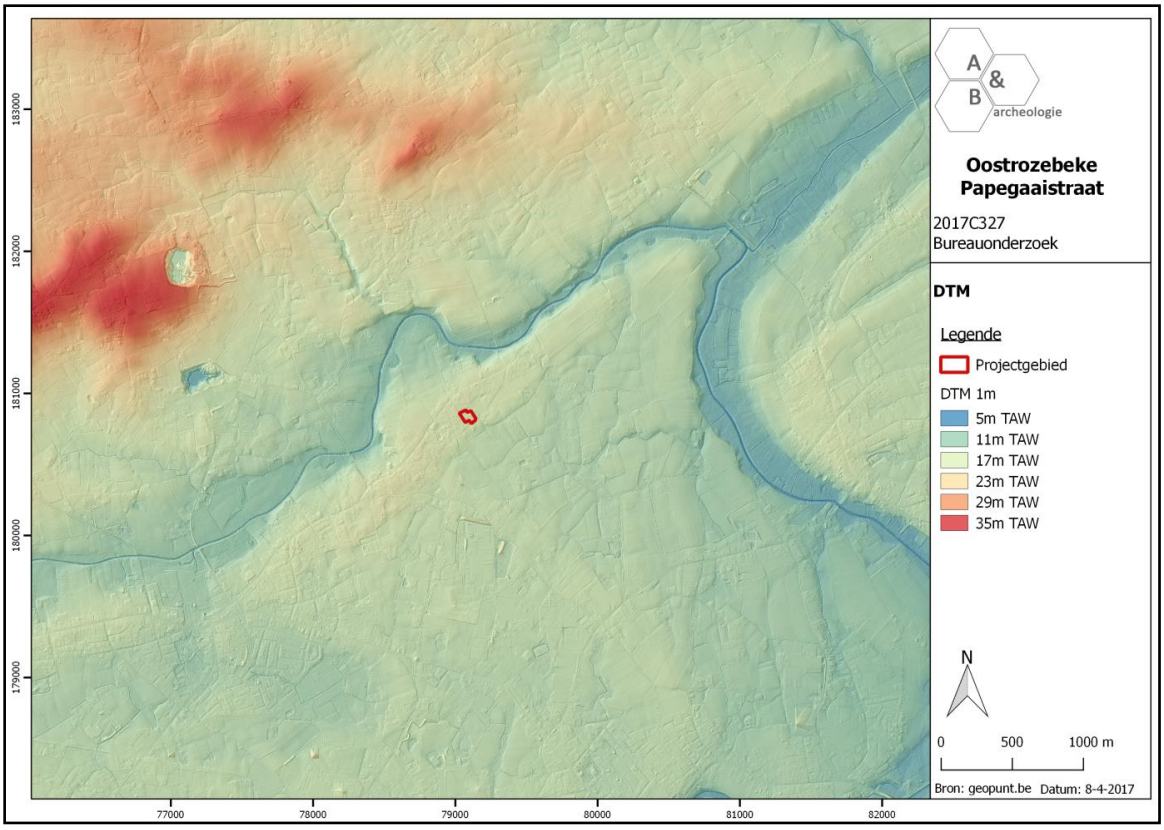
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

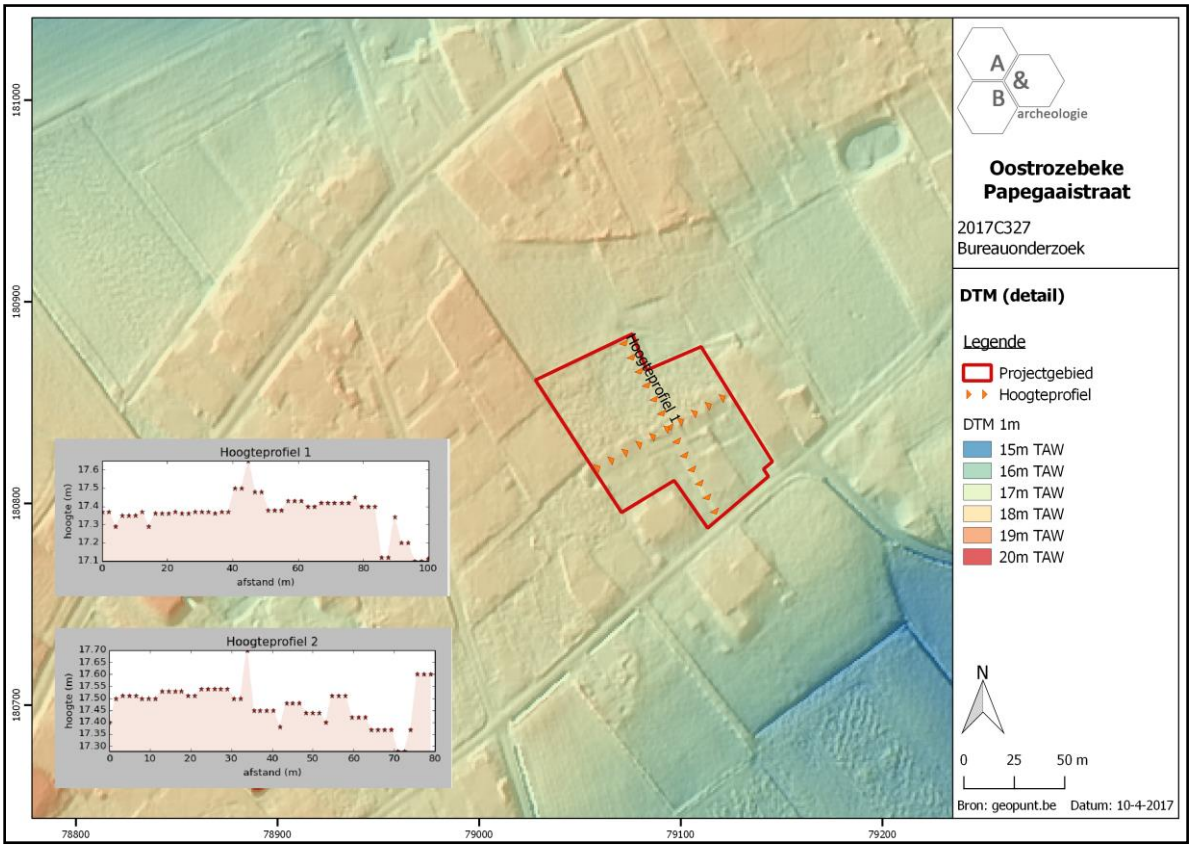
Oostrozebeke behoort tot het zandlemige plateau van Tielt en het zandlemige land van Kortrijk. Oostrozebeke situeert zich in het westelijk deel van de Vlaamse vallei en heeft een zwak golvend landschap tussen ca. +10m TAW en +31m TAW (zie figuur 7). Dit gebied wordt gekenmerkt door een microreliëf van zandruggen en valleien, waarbij in de omgeving van Oostrozebeke de hoogste zandruggen te vinden zijn. De valleien die de onmiddellijk omgeving van het projectgebied domineren zijn deze van de Mandel (noorden) en Leie (zuiden).

Het plangebied kent een vrij vlak verloop. Hoogteprofiel 1 (zie figuur 8) geeft in het noorden een maximale waarde aan van +17,35m TAW, in het zuiden is dit nog +17,10m TAW. Ook het oost-west verloop op hoogteprofiel 2 is vrij vlak. Van +17,50m TAW in het westen naar +17,60m TAW in het oosten.

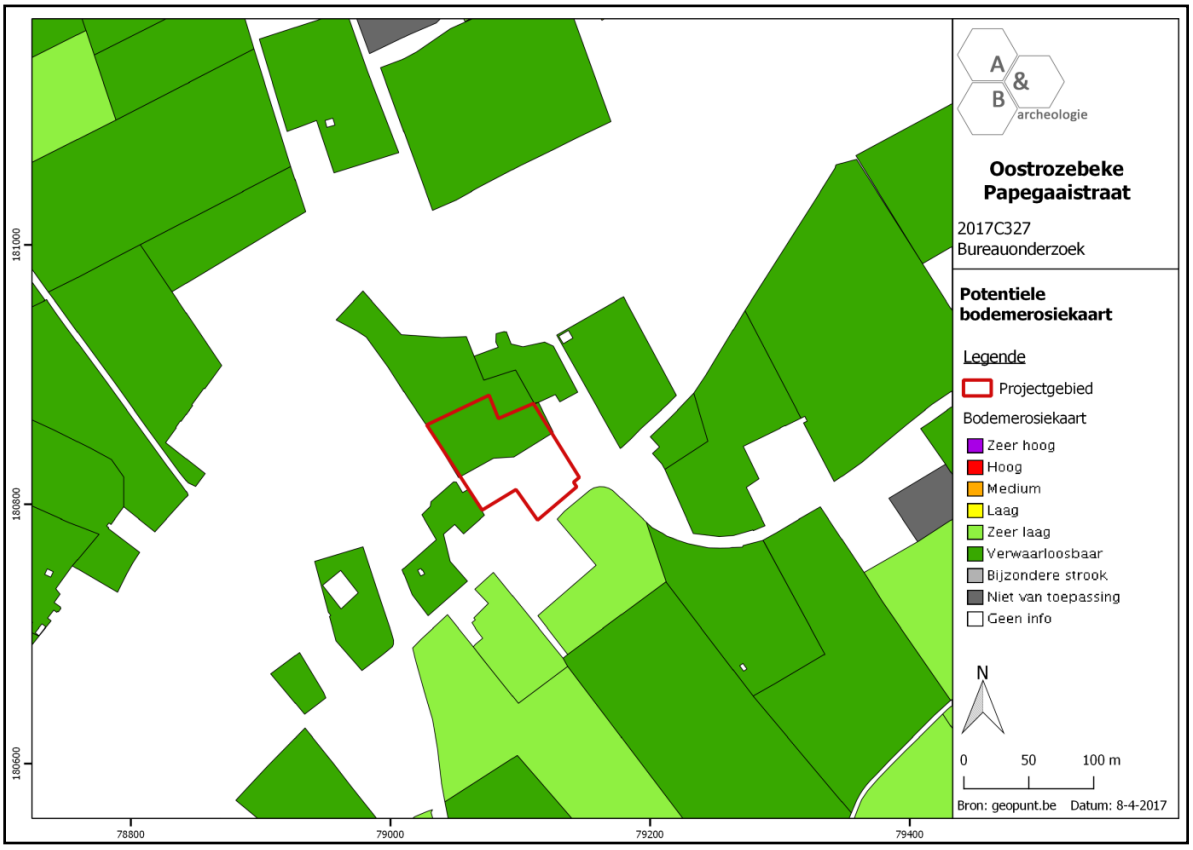
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het noordelijke deel plangebied ingekleurd met een groene kleur. Dit komt overeen met een verwaarloosbaar potentieel op erosie. Voor het zuidelijke deel is geen info voorhanden.

Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

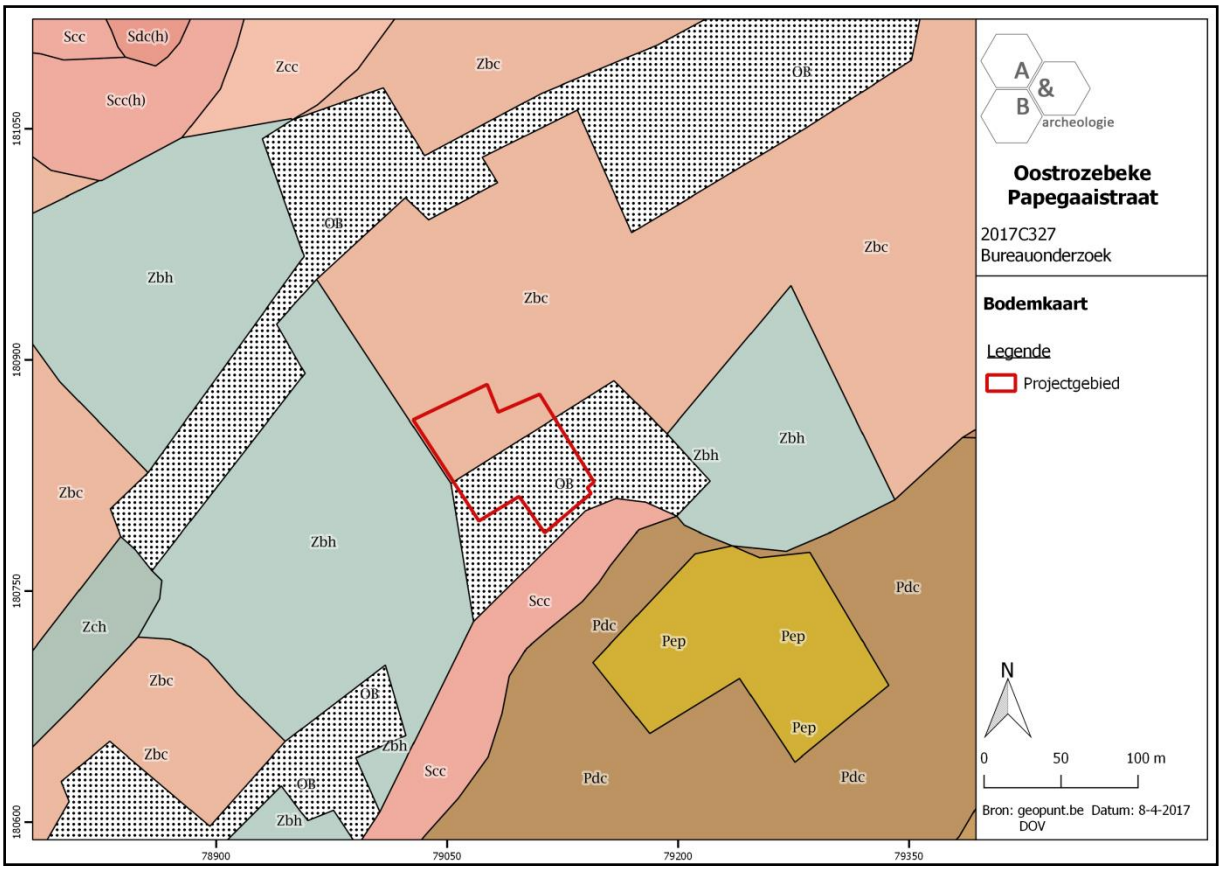
Figuur 8 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: geopunt en AGIV).

Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Binnen de grenzen van het plangebied worden twee bodemtypes aangegeven. Het grootste zuidelijke deel wordt aangegeven als het type OB. Dit komt overeen met bebouwde gronden. Een kleiner noordelijke deel wordt weergegeven als Zbc. Dit komt overeen met matig droge en lichte zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. Deze bodems genieten een gunstige waterhuishouding.

Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

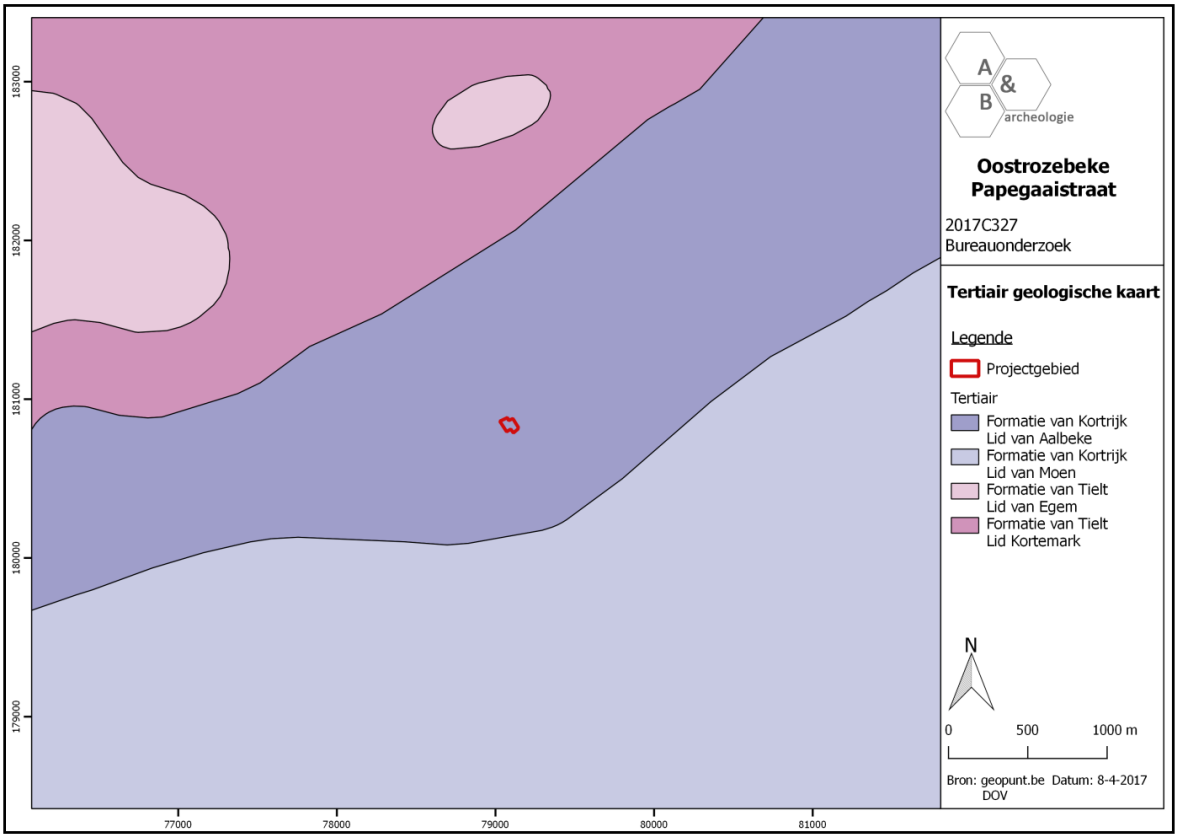
De Tertiair geologische kaart geeft aan dat het projectgebied in het noorden gelegen is in het Lid van Aalbeke, dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk. Het lid van Aalbeke komt overeen met donkergrijze tot blauwe klei met glimmers. In het noorden van het lid van Aalbeke bevindt zich het lid van Kortemark met opduikingen van het lid van Egem. In het zuiden komt het lid van Moen voor.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 3 omschreven als volgt: Het betreft eolische afzettingen[6] van zand tot zandleem van het

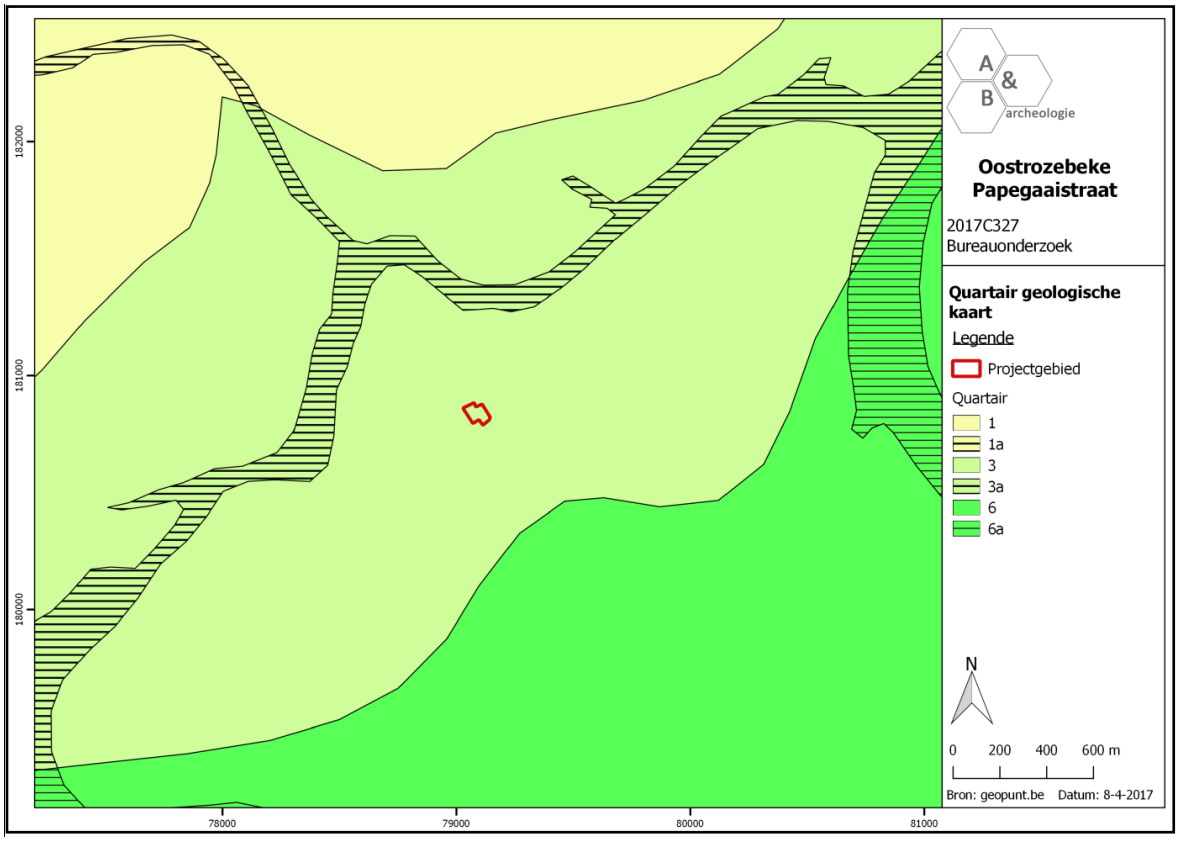
[6] Mogelijk kunnen **E***LP*w of **H**Q afwezig zijn.

Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **E***LPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**H***Q*) of fluviatiële afzettingen (code **F***LPw*) van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen*)* aanwezig zijn.

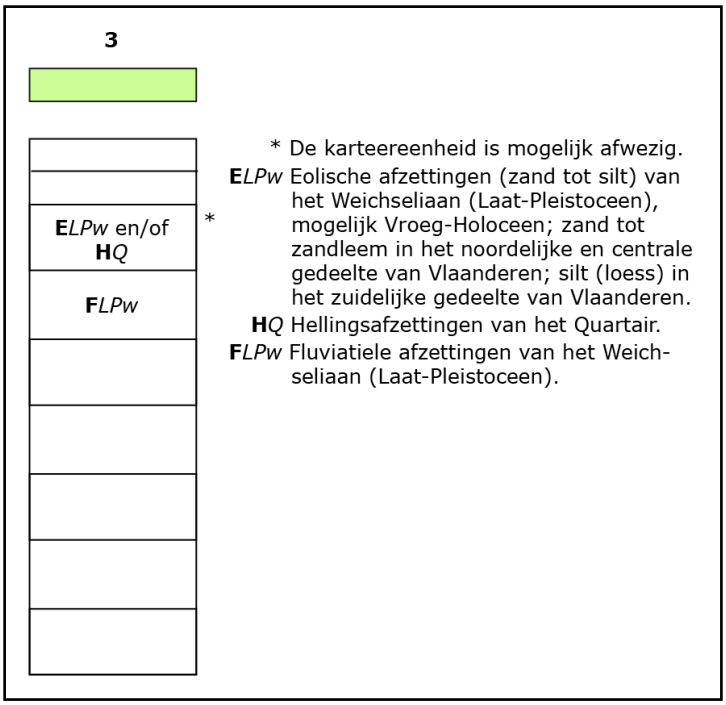
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[7]

Vermoedelijk situeerde de eerste bewoning te Oostrozebeke zich op de hoge en droge plateaugronden. In een later stadium verlieten de bewoners deze hoger gelegen sites ten voordele van lager gelegen, vochtigere en meer vruchtbare gronden. Landbouwontginningen van de eerste bewoners zijn wellicht te identificeren met kouterarealen. Deze kouters hoorden bij het dorp (dorpskouters) of bij een grote hoeve of landbouwuitbating (hofkouters). De oudste schriftelijke vermelding van 'Rosebecca' dateert van 1066. De meest plausibele theorie stelt dat de naam afkomstig is van een samenstelling van het Germaanse 'rausa' (riet) en 'baki' (beek), eventueel verwijzend naar de Roosbeke, die stroomde van Hulste naar de Mandel, zoals in 1874 vermeld werd in het parochieboek van G.F. Tanghe.

Oostrozebeke maakte van bij de oprichting deel uit van de Roede van Tielt, in de Kasselrij Kortrijk. Een exacte datum voor de oprichting van de dorpsheerlijkheid is niet terug te vinden. Vermoedelijk behoorde de Heerlijkheid Roosbeke tot de nieuwe heerlijkheden opgericht door de graven van Vlaanderen. Het geslacht van Roosebeke wordt voor het eerst vermeld in de 12de eeuw. De juiste ligging van de dorpsheerlijkheid waaruit de huidige gemeente gegroeid is, is niet gekend. Tussen de 10de en de eerste helft van de 16de eeuw was het grondgebied van de parochie opgedeeld in meerdere dorpsheerlijkheden. Elke heerlijkheid had een omwalde motte, een herberg of een vierschaarherberg als centrum.

Tussen de tweede helft van de 16de eeuw en de eerste helft van de 18de eeuw werd de regio geteisterd door hongersnoden, ziekte en oorlog. Met de Vrede van Utrecht (11 april 1713) kwamen de Zuidelijke Nederlanden in handen van de Oostenrijkse Habsburgers. De landbouwactiviteiten en de vlasteelt werden terug opgenomen. Door onder meer de bloei van de landbouwactiviteiten konden in de tweede helft van de 18de eeuw de belangrijke hoeves door toegenomen rijkdom in steen opgetrokken worden.

In 1794 maakte de Franse Revolutie een einde aan de Oostenrijkse overheersing. Het Franse regime creëerde volledig nieuwe bestuurlijke instellingen. Het graafschap Vlaanderen werd verdeeld over twee arrondissementen. In 1795 werd de gemeente Oostrozebeke opgericht met behoud van de vroegere parochiegrenzen. De relatieve autonomie van de gemeente was echter van korte duur. Op 1 oktober 1796 werd het Belgische gewest aangehecht bij de Franse Republiek en werd Vlaanderen verdeeld in negen departementen. In deze periode nam de ontwikkeling van de huisweverij een hoge vlucht, wat leidde tot de economische bloei van de streek.

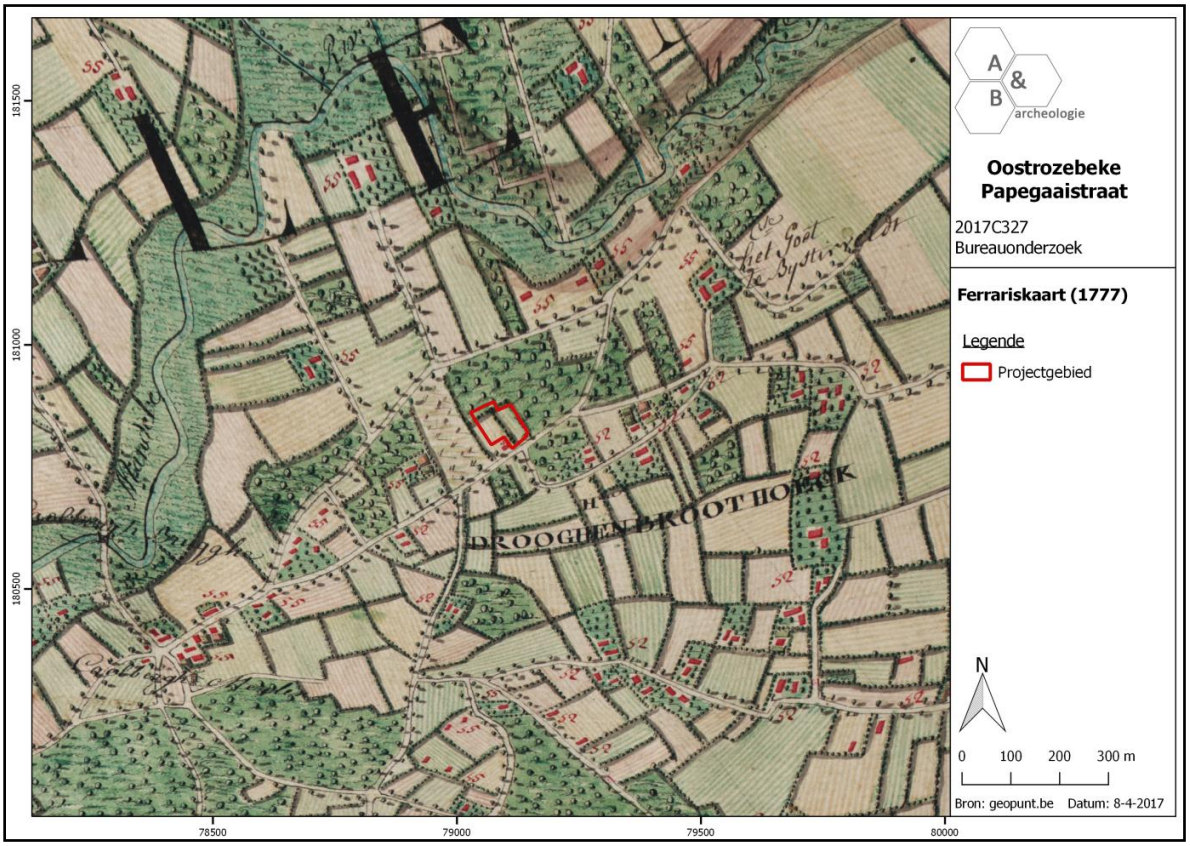
Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw tot het begin van de 20ste eeuw was er een periode van rust. In de tweede helft van de 19de eeuw werden een aantal belangrijke infrastructuurwerken ondernomen, o.a. het verharden en aanleggen van steenwegen en de aanleg van een kanaal van Roeselare naar de Leie tussen 1863 en 1871.

[7] Tekst gebaseerd op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122117 (geraadpleegd op 19/04/2017).

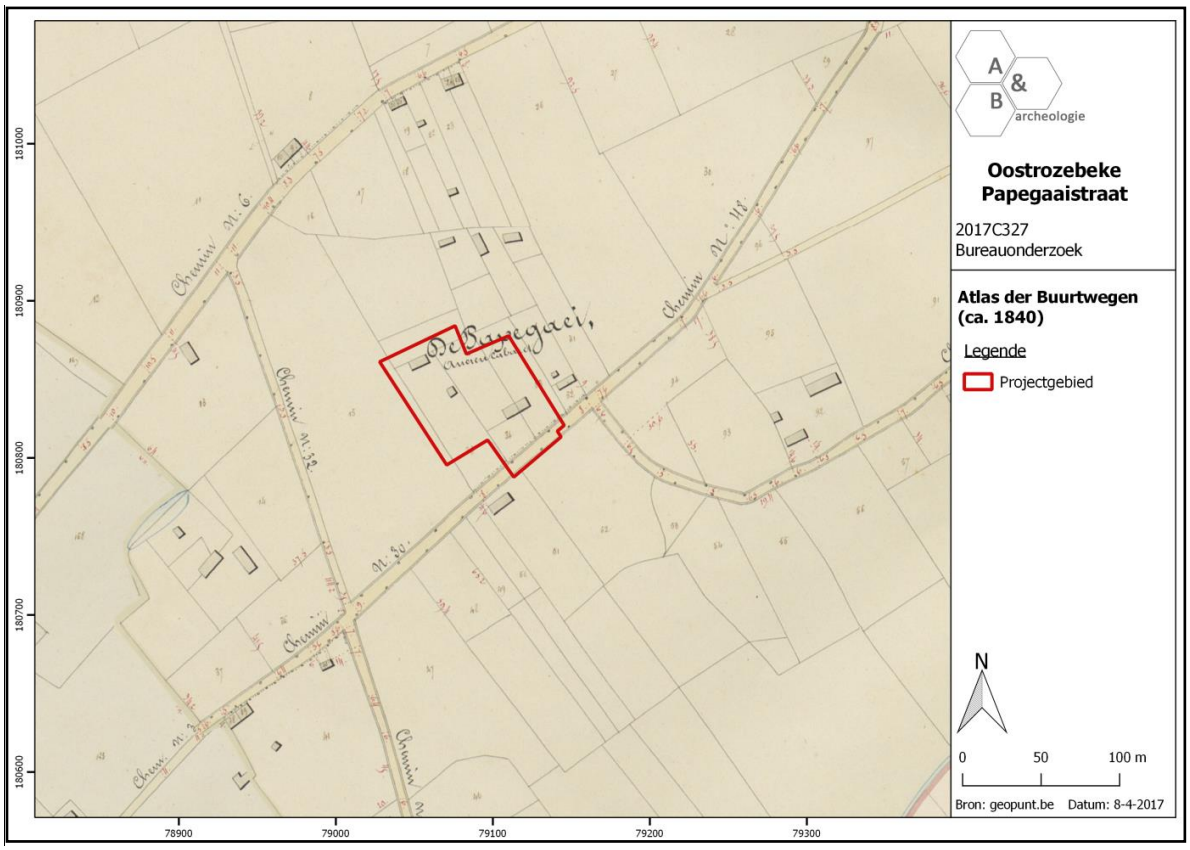
Dit viel stil met de Eerste Wereldoorlog. Op 14, 15 en 16 oktober 1914 doorkruisten Duitse troepen op weg naar het front aan de IJzer het grondgebied van Oostrozebeke. Bij de bevrijding in oktober 1918 bombardeerden de geallieerden de munitiedepots rond het toenmalig station. Daarna volgden een vijftal dagen van hevige gevechten tussen de bezetter en de Belgische troepen, die oprukten vanuit Ingelmunster. De Wereldoorlog richtte behoorlijk wat vernieling aan, maar de wederopbouw van de gemeente werd snel aangevat. In de loop van de 20ste eeuw ontwikkelde de dorpskern, mede door toedoen van de toenemende vlasindustrie, zich verder tot een aaneengesloten woon- en nijverheidsgebied langs de huidige N357. Ten gevolge van de teloorgang van de vlasindustrie in de tweede helft van de 20ste eeuw schakelden een aantal vlasbazen over naar andere, soms aanverwante, industrietakken.

De oudste kaart die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit de 18de eeuw. Op deze kaart wordt op het plangebied akkerland met hagen weergegeven. In het uiterste noorden bevindt zich een stukje bos. Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is een duidelijke perceelsindeling zichtbaar. Ook hier is het gebied in gebruik als akkerland en aangegeven als ‘De Papegaei’. Op deze kaart worden wel drie gebouwtjes afgebeeld. Eén gebouw bevindt zich aan de zuidoostelijke zijde van het plangebied. De twee andere gebouwen zijn terug te vinden aan de noordwestelijke kant van het plangebied. De kaart van Vandermaelen (1846-1854) is wat minder gedetailleerd maar toont toch een gebouwtje die ook op de Atlas der Buurtwegen zichtbaar was. De kaart van Popp (1842-1879) toont een gedetailleerde parallelle perceelsindeling met woningen en erven. De drie gebouwtjes die te zien waren op de Atlas der Buurtwegen zijn nu terug zichtbaar. In het oosten van het plangebied is nog een deel van een vierde gebouw zichtbaar. De topografische kaart van 1884 geeft een zelfde situatie als de Popp-kaart. De topografische kaart van 1939 biedt een zelfde beeld, alleen de twee gebouwtjes in de noordwestelijke hoek van het plangebied zijn verdwenen.

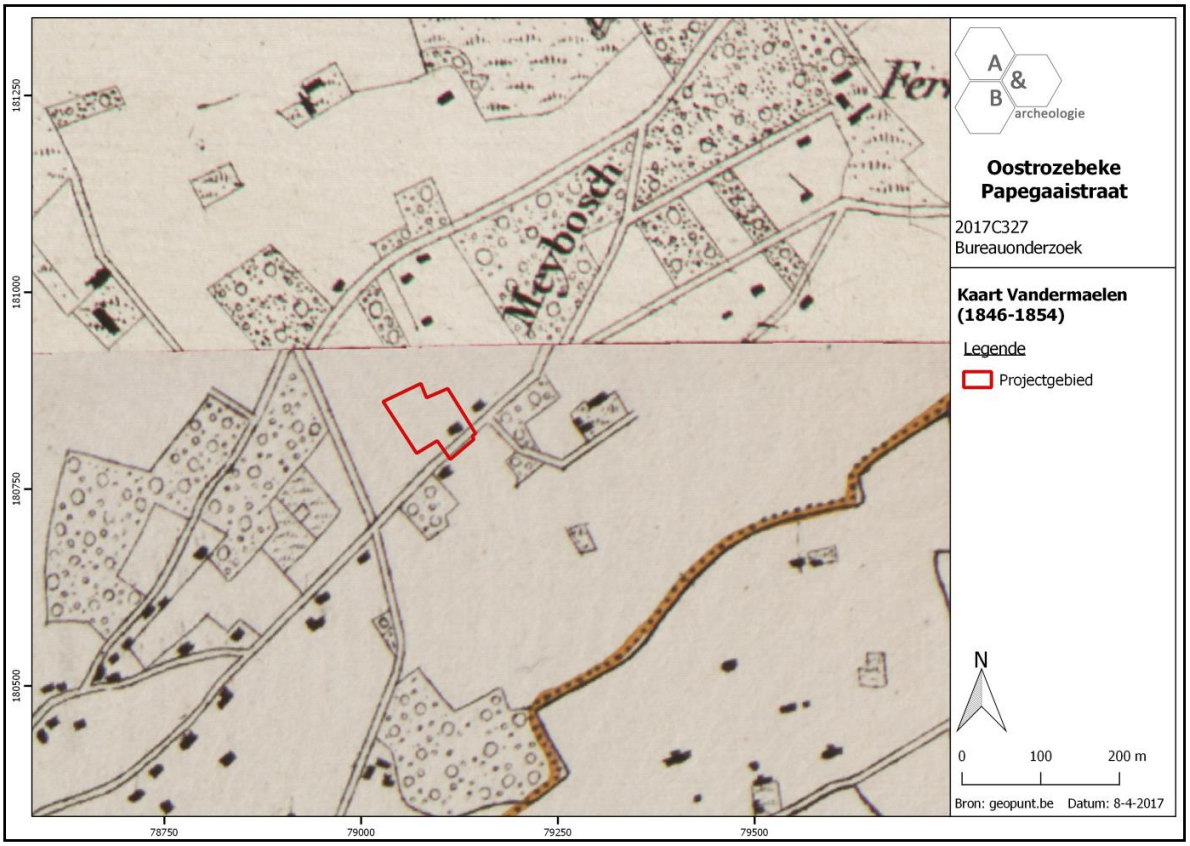
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag maar in het zuiden van het plangebied staat een hoeve met verschillende stallingen afgebeeld. Op een latere en meer gedetailleerde luchtfoto van 1979-1990 kan bovenstaande waarneming bevestigd worden. De orthofoto van 2016 toont de hoeve met stallingen zoals heden ten dage nog het geval is.

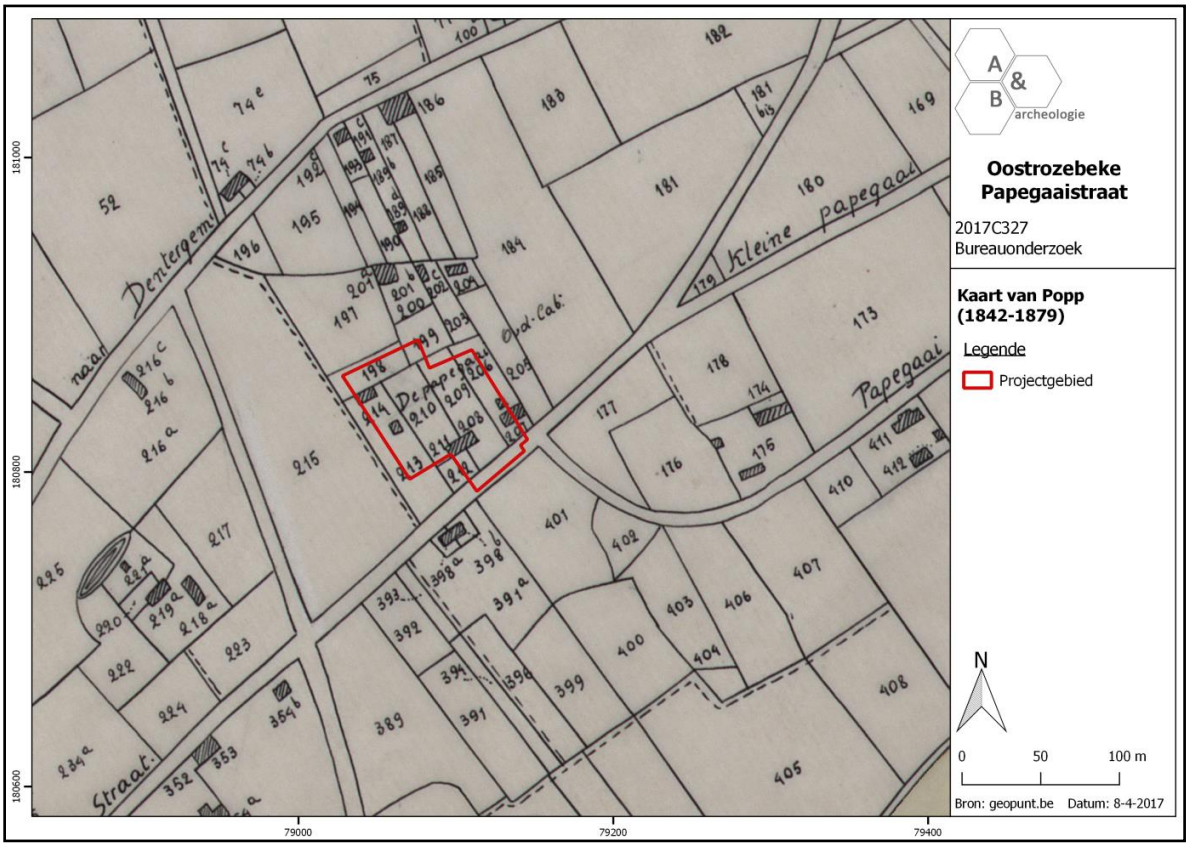
Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

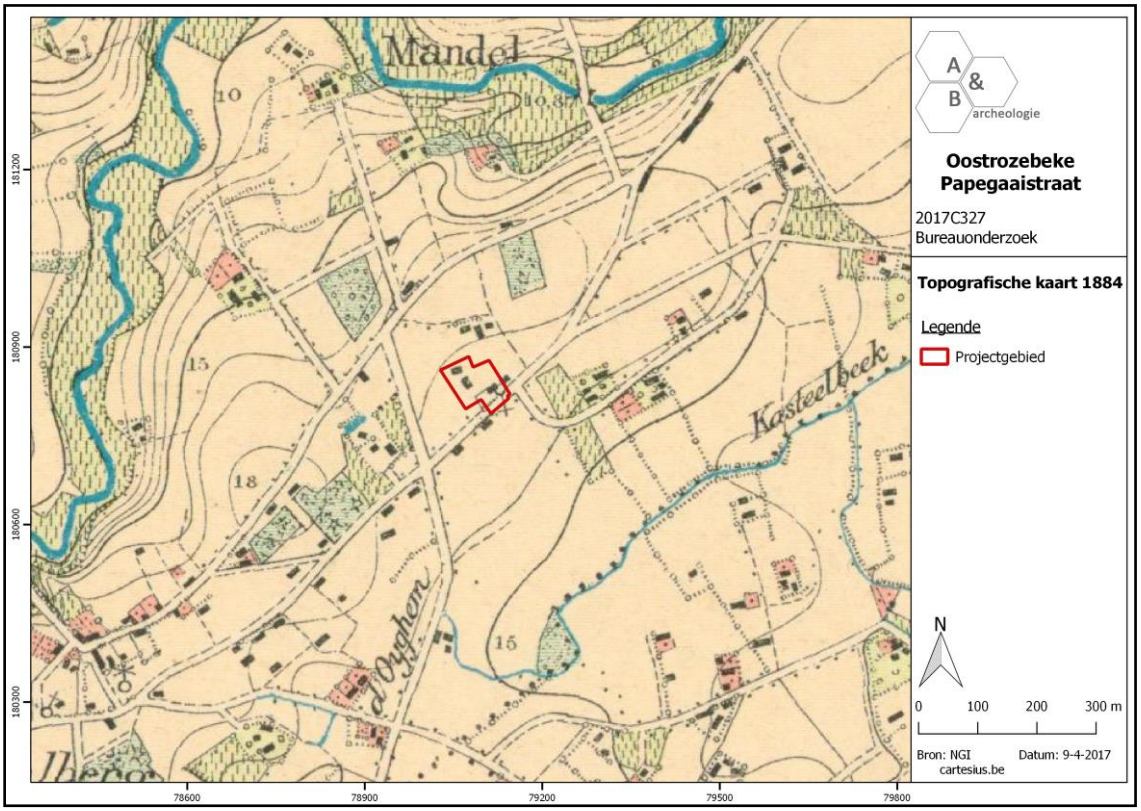
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt.be).

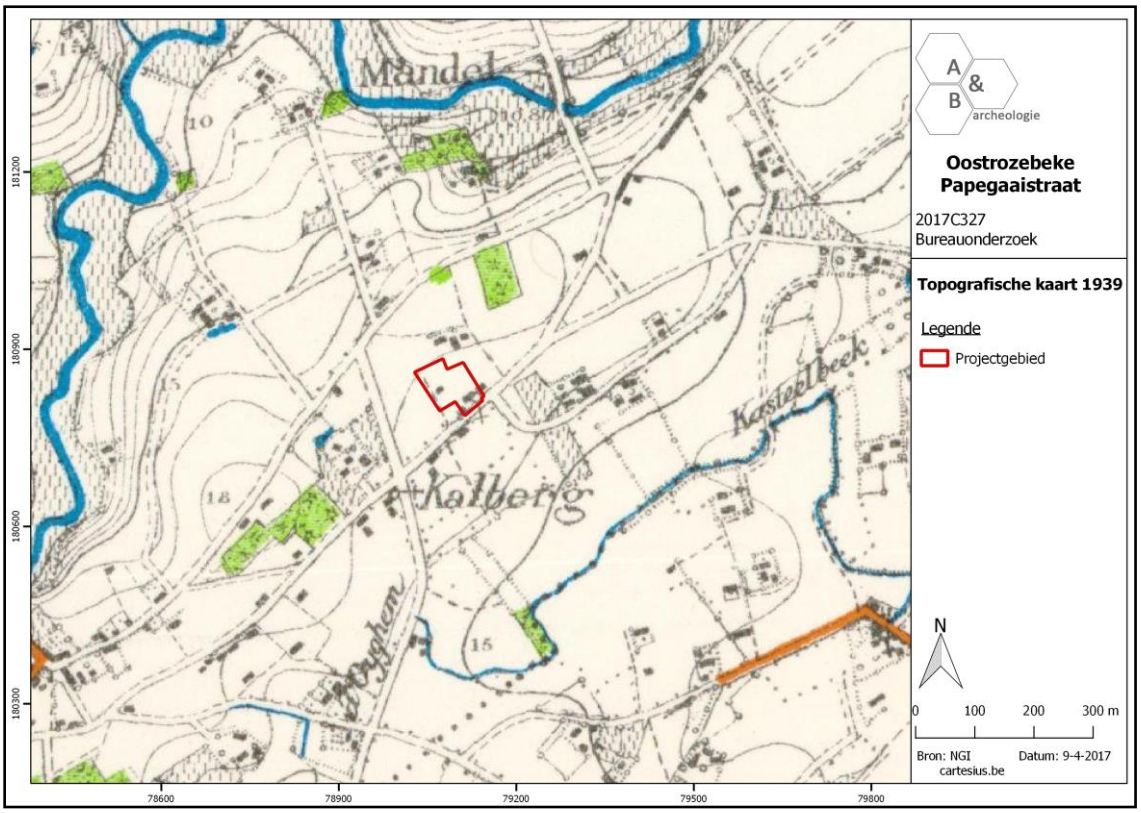
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (bron: geopunt.be).

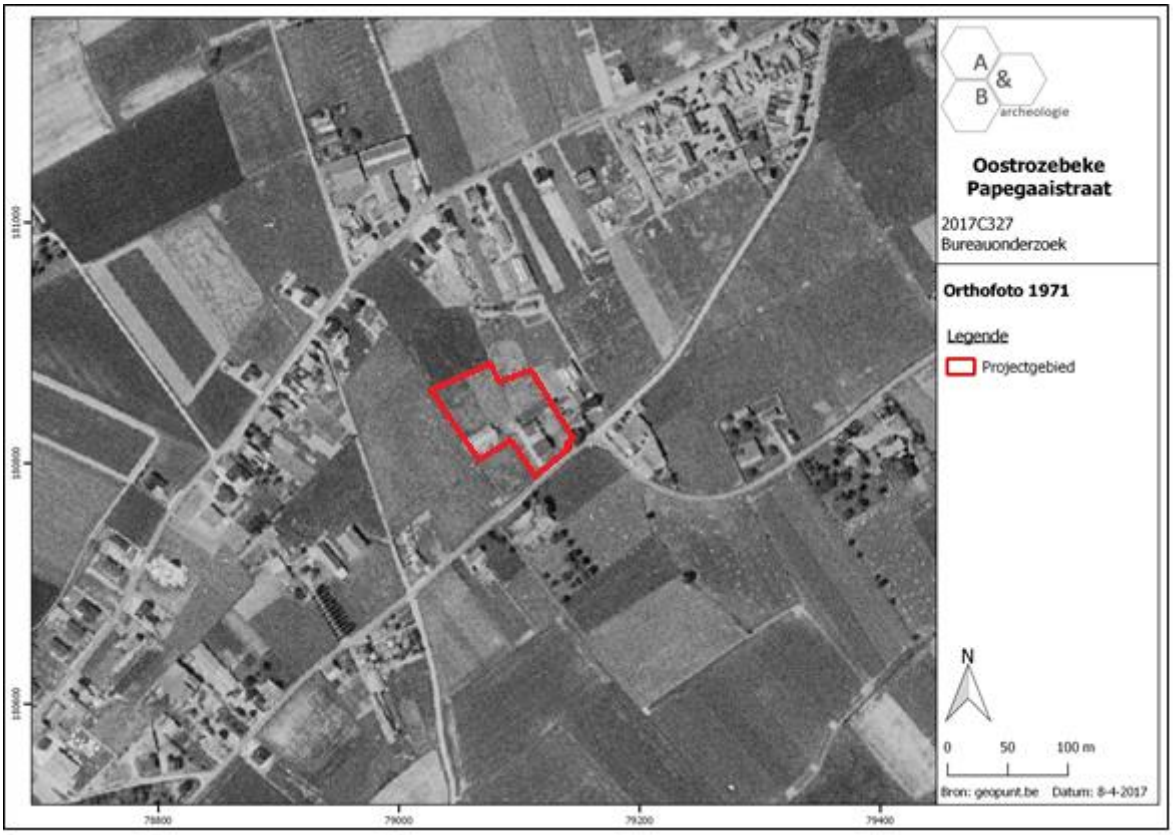
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Popp (1842-1879) (bron: geopunt.be).

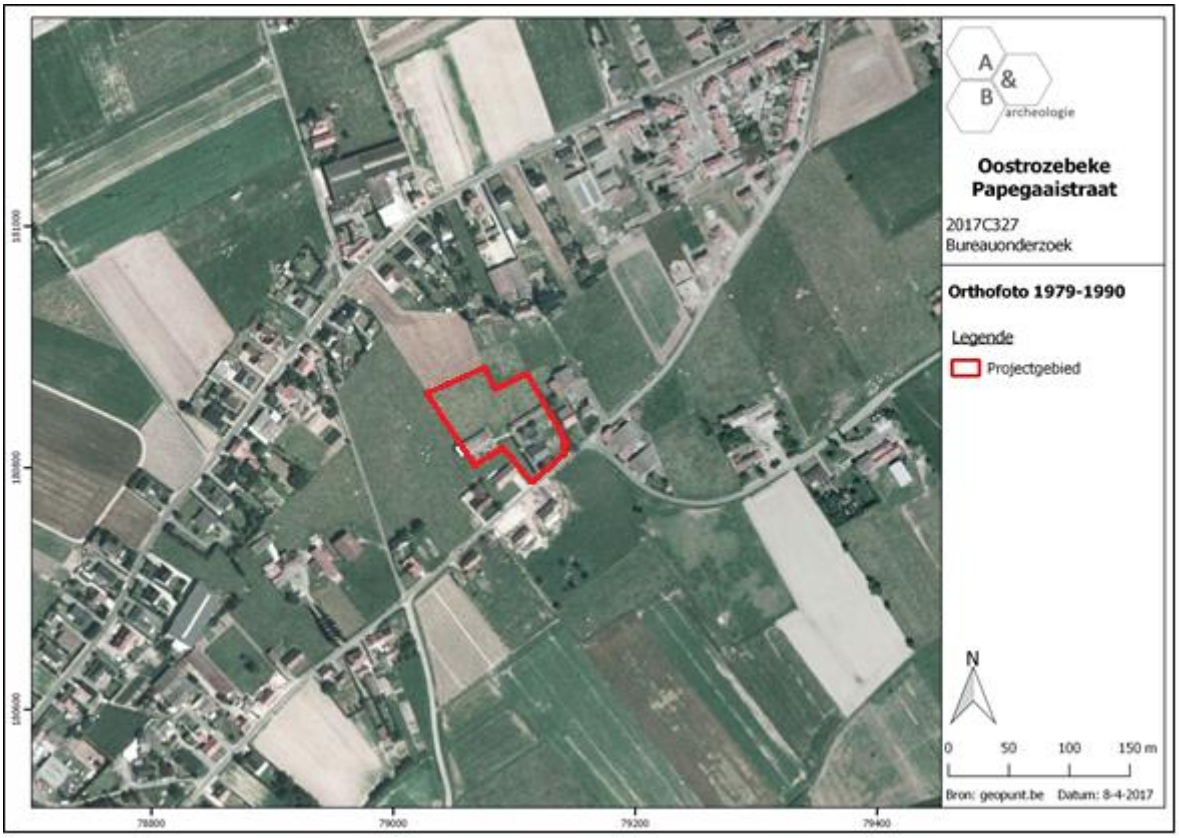
Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart (1884) (bron: Cartesius.be).

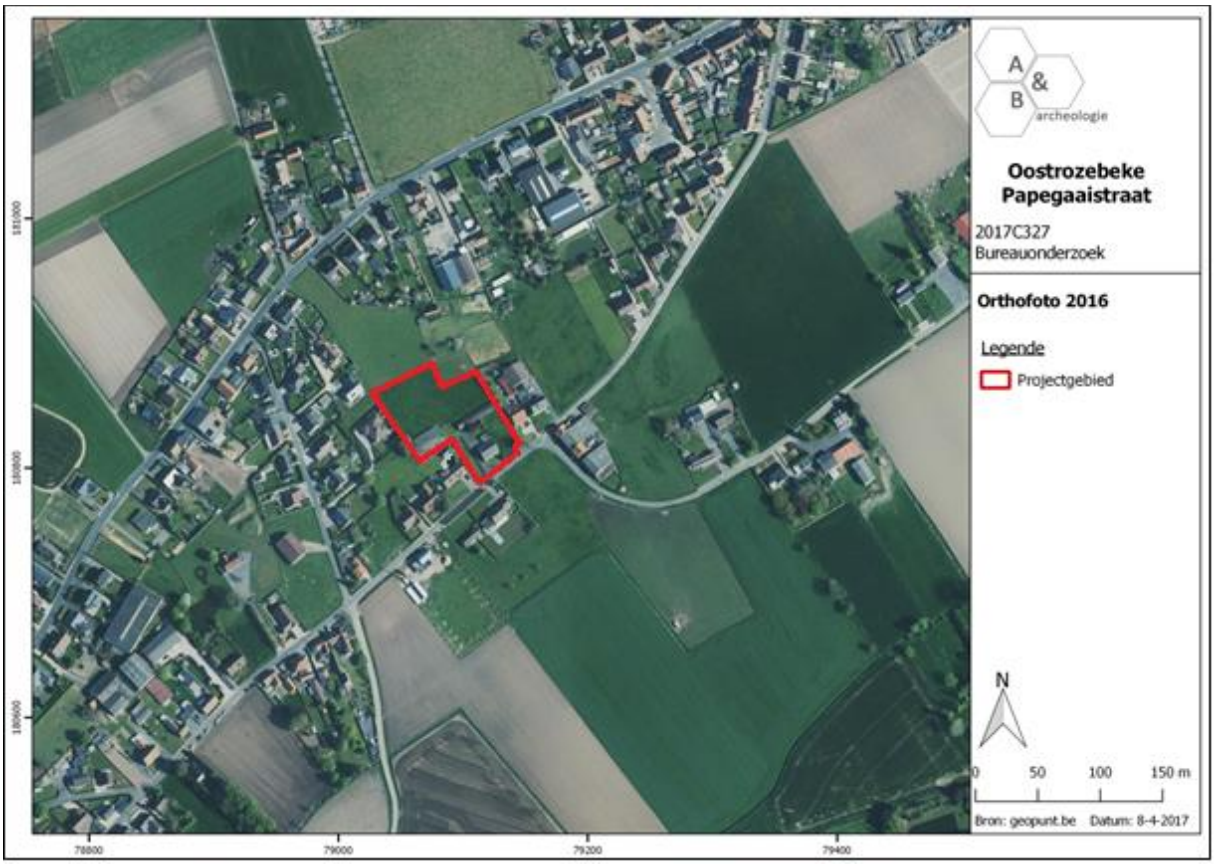
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart (1939) (bron: Cartesius.be).

Figuur 20 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 21 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1990 (bron: geopunt.be).

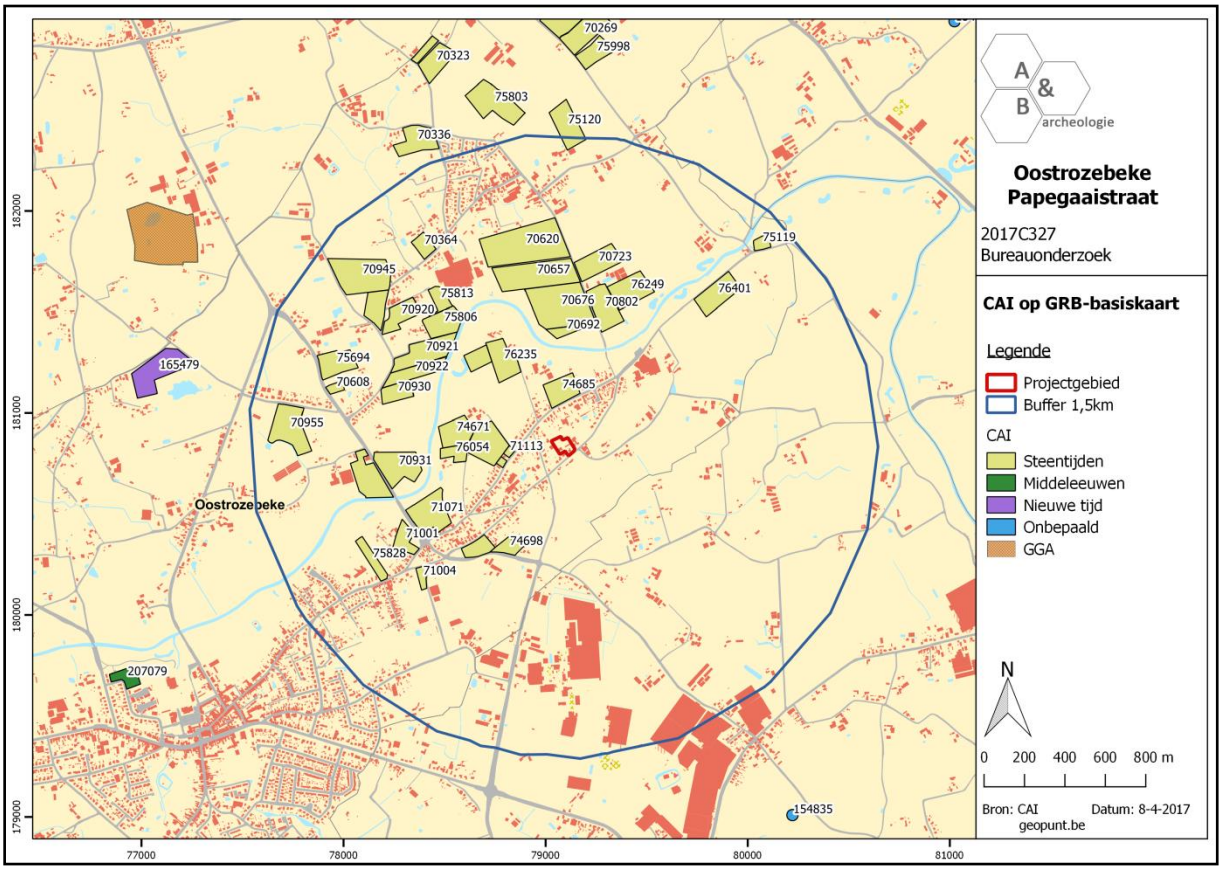

Figuur 22 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 2016 (bron: geopunt).

2.5. Archeologische situering

Op de uitsnede van de Centraal Archeologische Inventaris is duidelijk dat in de nabije omgeving (buffer van 1,5km) van het plangebied heel wat steentijd sites werden aangetroffen. Alle vindplaatsen kaderen in dezelfde prospectiecampagne[8] uitgevoerd in 2005 waarbij heel wat lithisch materiaal werd verzameld. Het gaat om volgende locaties: CAI ID 71113, CAI ID 74685, CAI ID 76235, CAI ID 75119, CAI ID 76401, CAI ID 76249, CAI ID 70723, CAI ID 70802, CAI ID 70620, CAI ID 70657, CAI ID 70676, CAI ID 70692, CAI ID 70364, CAI ID 75813, CAI ID 75806, CAI ID 70921, CAI ID 70922, CAI LID 70930, CAI ID 70945, CAI ID 75694, CAI ID 70608, CAI ID 70955, CAI ID 70931, CAI ID 71071, CAI ID 71001, CAI ID 75828, CAI ID 71004 en CAI ID 74698. De sites concentreren zich duidelijk langsheen de oever van de rivier. Het gaat in alle gevallen om silexartefacten die teruggevonden werden in een secundaire verploegde context.

Verder worden geen archeologische waarden aangegeven in de omgeving van het plangebied.

Figuur 23 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

[8] JEHS D. & NOENS G., 2005, pp. 197-201.

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de eeuwse Ferrariskaart kan gesteld worden dat het plangebied in die periode als akkerland in gebruik was. In het uiterste noorden bevond zich een stuk bos.

- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden. Vanaf zeker 1840, zoals te zien op de Atlas der Buurtwegen, tot op heden bevindt zich bewoning op het plangebied.

- Vooral de huidige bewoning zal enige impact in de bodem gehad hebben. De bewoning beperkt zich echter in oppervlakte tot ca. 900m².

- Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er een hoge potentiële waarde aan het terrein kan toegeschreven worden. In de omstreken werden verschillende vondsten gedaan die in de steentijd te plaatsen zijn. De silexartefacten werden teruggevonden in een secundaire verploegde context. Op basis van de bodemkaart zijn er geen aanwijzingen van begraven (archeologische) niveaus of de kans op *in situ* steentijdartefacten.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer ‘verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem’ (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een ‘vooronderzoek met ingreep in de bodem’ (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

Op het terrein zullen 12 nieuwbouwwoningen gebouwd worden. Een noordwest-zuidoost georiënteerde wegenis zal de verbinding voorzien met de Papegaaistraat. De geplande werken hebben een nefaste impact in de bodem over nagenoeg het volledige plangebied en zullen het potentiële archeologisch erfgoed verstoren. Bovendien kan uit het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van proefsleuven.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites. Alhoewel er heel wat steentijdsites in de nabije omgeving aanwezig zijn is er geen indicatie op aanwezigheid van bvb. begraven bodems.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Er zijn geen bodemkundige aanwijzingen voor begraven (archeologische) niveaus of de kans op *in situ* aanwezigheid van silexartefacten.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval zijn beide onderzoeksmethodes niet zinvol om uit te voeren en kunnen dus buiten beschouwing genomen worden.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Er zijn geen bodemkundige aanwijzingen voor de aanwezigheid van begraven archeologische niveaus of *in situ* steentijdartefacten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de oppervlakte van het terrein, de geplande werken en de hoge potentiële archeologische waarde is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

Het totale terrein is 6069m². Er werd 5782m², totale terrein met uitzondering van de groenzone, geselecteerd waarvan 10% oftewel 578m² dient onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5% oftewel 145m² aan kijkvensters, dwars- of volgsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 723m² onderzocht. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel werden in de nabije omgeving heel wat steentijd artefacten aangetroffen tijdens veldprospecties. Er is een hoog archeologisch potentieel voor het terrein. Historische bronnen geven geen bewoning aan in de 18de eeuw. Vanaf de 19de eeuw is er wel bewoning op het plangebied. Vanaf dan verandert de situatie niet echt met uitzondering van twee gebouwen in de noordwestelijke hoek van het terrein die in de loop van de eerste helft van de 20ste eeuw verdwijnen. Vermoedelijk stamt de hoeve die thans op het terrein staat uit de 19de eeuw. In de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw werden aan deze hoeve enkele stallingen gebouwd.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

In het noordwestelijke deel van het terrein stonden twee gebouwtjes in de 19de eeuw. Vermoedelijk hebben deze gebouwtjes gezorgd voor enige verstoring, echter met een beperkte omvang. In het zuidelijke deel van het terrein staat een hoeve met stallingen. Ook deze zullen voor een verstoring van de bodem gezorgd hebben. Ook hier is de verstoringsoppervlakte eerder gering.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Er zijn geen gegevens bekend over eventuele landschappelijke factoren en de bewaringstoestand van eventuele archeologische sporen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken omvatten de bouw van 12 nieuwbouwwoningen en een wegenis. Een groenzone wordt voorzien in de noordoostelijke hoek ven het plangebied. Uitgezonderd deze groenzone wordt het volledige plangebied verstoord.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter gezien de direct omliggende sites is de kans op het aantreffen van archeologische sporen reëel. Sporen uit diverse periodes kunnen verwacht worden gezien de gunstige topografische en bodemkundige ligging.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dienen de bestaande gebouwen (hoeve met stalling) gesloopt te worden tot op het huidige maaiveldniveau.
Na deze werkzaamheden dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden over het volledige plangebied. Dit onderzoek bestaat uit een 5 parallelle sleuven volgens een NW-ZO oriëntatie. De inplanting van de sleuven vermijden de toekomstige woningen. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen.

4. Samenvatting

Het terrein bevindt zich aan de noordzijde van de Papegaaistraat te Oostrozebeke. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 6069m². Het gaat om twee percelen. Een eerste zuidelijke perceel heeft een grootte van 2732m². Op dit terrein bevinden zich momenteel 4 gebouwen (een hoeve met stallingen). Deze hoeve en stallingen hebben een totale oppervlakte van 900m². Het tweede, noordelijke perceel, heeft een grootte van 3337m². Dit perceel is thans in gebruik als weiland. Kadastraal kan het plangebied omschreven worden als Kadastergegevens: Afdeling 1, Sectie F, perceelnummers 211K en 210G.

Binnen de grenzen van het plangebied worden twee bodemtypes aangegeven. Het grootste zuidelijke deel wordt aangegeven als het type OB. Dit komt overeen met bebouwde gronden. Een kleiner noordelijke deel wordt weergegeven als Zbc. Dit komt overeen met matig droge en lichte zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. Deze bodems genieten een gunstige waterhuishouding.

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend, wel werden in de nabije omgeving heel wat steentijd artefacten aangetroffen tijdens veldprospecties. Er is een hoog archeologisch potentieel voor het terrein. Historische bronnen geven geen bewoning aan in de 18de eeuw. Vanaf de 19de eeuw is er wel bewoning op het plangebied. Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen gekend.

De geplande werken omvatten de bouw van 12 nieuwbouwwoningen en een wegenis. Een groenzone wordt voorzien in de noordoostelijke hoek van het plangebied. In eerste instantie dienen de bestaande gebouwen (hoeve met stalling) gesloopt te worden tot op het huidige maaiveldniveau.

De geplande werken zullen nagenoeg het volledige bodemarchief verstoren binnen het plangebied. Op basis van deze gegevens dient een verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van proefsleuven over het terrein.

5. Bibliografie

- https://www.cartesius.be
- https://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
- https://www.geopunt.be
- https://www.google.be
- https://inventaris.onroerenderfgoed.be
- https://www.NGI.be
- JEHS D. & NOENS G., 2005, Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: *Notae Praehistoricae 25*, p. 197-201.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Huidige toestand op de orthofoto van 2016 (bron: geopunt.be). 7
Figuur 2 Uitsnede uit het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer). 8
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 9
Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 10
Figuur 5 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ... 10
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... 11
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be). 12
Figuur 8 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: geopunt en AGIV)..... 13
Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 13
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV). 14
Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 15
Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 16
Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 16
Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be). 19
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt.be). 19
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (bron: geopunt.be). 20
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Popp (1842-1879) (bron: geopunt.be)..... 20
Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart (1884) (bron: Cartesius.be). 21
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart (1939) (bron: Cartesius.be). 21
Figuur 20 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1971 (bron: geopunt.be). 22
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 1990 (bron: geopunt.be). 22
Figuur 22 Zicht op het plangebied op de Orthofoto van 2016 (bron: geopunt). 23
Figuur 23 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 24